

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๕/๒๕๕๖

วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายพิเชษฐ สติรชวาล จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) (ผู้ร้อง) ได้เสนอคำร้องลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า นายพิเชษฐ สติรชวาล จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่

๑. สรุปข้อเท็จจริง ได้ความดังนี้

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๕ ส่งคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) พร้อมเอกสารประกอบ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๑ นายพิเชษฐ สติรชวาล ผู้ถูกร้อง ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ และยังคงดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่ในขณะยื่นคำร้อง) และเคยดำรงตำแหน่งอื่นอีก ๓ ตำแหน่ง คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ดำรงตำแหน่งวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕) ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ดำรงตำแหน่งวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕) และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ (ดำรงตำแหน่ง วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔)

ในการดำรงตำแหน่งต่างๆ ดังกล่าวของนายพิเชษฐ สติรชวาล ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม ๕ ครั้ง

จากการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงหนี้สินที่มีกับธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอซ จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท (ในฐานะผู้ค้าประกันบริษัท นิวส์เน็ตเวอร์ค จำกัด (จำเลยที่ ๑) โดยถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ ๔ และ

ต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกับจำเลยอื่น ๆ) ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๕ ครั้ง โดยเป็นหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ซึ่งมีการอ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕

สำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕ ขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไม่แสดงหนี้สินที่มีต่อธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และได้เตือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีกครั้ง ตามหนังสือลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ชี้แจงเหตุผลของการไม่แสดงรายการหนี้สินดังกล่าวในบัญชี ฯ ว่าไม่ทราบจำนวนหนี้ที่แท้จริง เพราะไม่ทราบว่าธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช ได้บังคับเอาจากลูกหนี้รายอื่นเป็นจำนวนเท่าใด และอยู่ในระหว่างการร้องขັดทรัพย์ ทำให้ไม่สามารถแสดงในบัญชี ฯ ได้ เนื่องจากจะมีผลกระทบในการต่อสู้คดีในชั้นศาล

หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ อีกครั้งหนึ่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นการยื่นครั้งที่ ๕ ซึ่งเป็นกรณีที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคครบหนึ่งปี แต่ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้แสดงรายการหนี้สินจำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ที่มีต่อธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ในบัญชี ฯ อีกแต่อย่างใด

๑.๒ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมครั้งที่ ๖๘/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๕ พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้อง มิได้แสดงรายการหนี้สินจำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ซึ่งเป็นหนี้ร่วมกับลูกหนี้รายอื่นอีก ๔ คน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ในการยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม ๕ ครั้ง ทั้งที่ผู้ถูกร้อง ได้รู้ถึงการเป็นหนี้จำนวนดังกล่าวมาก่อนแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นเวลาก่อนการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และได้รู้ถึงการเป็นหนี้ดังกล่าวมาโดยตลอดเพียงแต่ระบุนในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ ว่าเป็นหนี้ คำประกันที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตเท่านั้น แต่ก็ได้ระบุนว่าเป็นหนี้ในสัญญาคำประกันเรื่องใด และจำนวนเท่าใด และในการชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็อ้างเหตุผลว่า ที่ไม่ระบุนี้ดังกล่าว เพราะจะมีผลกระทบต่อการศึกษา ซึ่งเป็นการยอมรับว่ามีเจตนาปกปิดรายการหนี้สินดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีของตนในศาล แต่การอ้างดังกล่าวคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า ไม่สมเหตุผลเพราะศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้ผู้ถูกร้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม และการต่อสู้คดีของ

ผู้ถูกร้อง เป็นเรื่องการต่อสู้ในชั้นบังคับคดี เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่ยอมชำระหนี้ตามคำพิพากษาจนกระทั่งมีการบังคับคดีและถูกยึดทรัพย์ตามคำสั่งศาล จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔

๒. ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๓. ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องและเอกสารประกอบลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และได้ส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบ

สำหรับคำชี้แจงของนายพิเชษฐ ฯ ผู้ถูกร้อง นั้นได้ปฏิเสธว่าตนไม่มีเจตนาหรือจงใจปกปิดรายการหนี้สินดังที่ผู้ร้องกล่าวหา ด้วยเหตุผล ดังนี้

๓.๑ ผู้ถูกร้องเชื่อโดยสุจริตใจว่า หนี้ค้ำประกันเป็นหนี้ที่ไม่แน่นอนและไม่จำเป็นต้องระบุลงไปบัญชีแสดงหนี้สิน นอกจากนั้นในช่วงที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ลูกหนี้ชั้นต้น (บริษัท นิวส์เน็ตเวิร์ค ฯ) ได้แจ้งผู้ถูกร้องว่ากำลังเจรจากับธนาคารเจ้าหนี้อยู่ หากลูกหนี้ชั้นต้นสามารถตกลงเจรจากับธนาคารเจ้าหนี้ได้สำเร็จ ผู้ถูกร้องในฐานะผู้ค้ำประกันก็ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าว และแม้เจรจาไม่ได้ธนาคารก็อาจบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ชั้นต้นก่อนและหากจะเรียกจากผู้ค้ำประกันตัวเลขยอดหนี้ที่ตนต้องรับผิดชอบก็ไม่แน่นอน เพราะหนี้รายนี้มีผู้ค้ำประกันที่ถูกฟ้องให้รับผิดชอบ ๔ คน ธนาคารก็อาจเรียกจากผู้ค้ำประกันคนอื่น ๆ หรืออาจเฉลี่ยกันรับผิดชอบในระหว่างผู้ค้ำประกัน

๓.๒ ผู้ถูกร้อง รวมทั้งนายสมศักดิ์ อัสวเรชา ซึ่งเป็นผู้จัดทำบัญชีให้ผู้ถูกร้อง มีความเข้าใจว่าหนี้ค้ำประกันที่ยังไม่สามารถยืนยันตัวเลขแน่นอนได้ ไม่จำเป็นต้องยื่นแสดงในบัญชี ฯ เพราะหากผู้ถูกร้องระบุตัวเลขหนี้ลงไป ไม่ว่าจะเป็จำนวนเท่าใด และต่อมากลูกหนี้สามารถเจรจากับเจ้าหนี้ได้ หรือมีการชำระหนี้ไปบางส่วน หนี้ที่มีการระบุไปก็จะไม่ตรงกับความเป็นจริงและอาจเป็นการยื่นเท็จได้

๓.๓ ในเอกสารคำอธิบายการยื่นบัญชี ฯ และการกรอกรายการของสำนักงาน ป.ป.ช. มีใบแทรกเป็นคำแนะนำในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๑ ฉบับ มีคำแนะนำทั้งหมด ๑๕ ข้อ ซึ่งข้อ ๑๕ มีข้อความว่า กรณีการค้ำประกันเงินกู้ไม่ต้องกรอกรายการประเภทหนี้สินซึ่งยังทำให้ผู้ถูกร้องเชื่อโดยบริสุทธิ์ใจว่า ความเข้าใจในเรื่องการไม่แจ้งหนี้ค้ำประกันเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

๓.๔ ผู้ถูกร้องเข้าใจโดยสุจริตว่า ภาระการค้ำประกันของตนน่าจะหมดไปแล้วเพราะได้รับแจ้งจากนางประภา วิริยประไพกิจ ผู้ค้ำประกันคนที่ ๔ และจำเลยคนที่ ๕ เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ว่า นางประภา ฯ ได้ชำระเงินให้แก่ธนาคารไปแล้วจำนวน ๔๔,๕๓๖,๑๕๐.๘๕ บาท เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

๓.๕ ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายการหนี้สินเพิ่มเติมแจ้งเป็นเอกสารประกอบบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าผู้ถูกร้องมีหนี้สินการค้ำประกันที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต รวม ๖ รายการ โดยได้แจ้งเหตุผลที่แสดงความสุจริตใจอย่างตรงไปตรงมาว่า เป็นการแจ้งให้ทราบก่อนในเบื้องต้น เพราะในขณะนั้นยังไม่ทราบว่าหากมีการผิคนัดหนี้สินที่เกิดขึ้นจะเป็นจำนวนเท่าใด เนื่องจากไม่ทราบว่าบริษัทที่ค้ำประกันมีสถานะการประกอบการเป็นอย่างไร ไม่ทราบจำนวนเงินที่เป็นหนี้และการชำระเงินนั้นบริษัทต่างๆ ดำเนินการอย่างไร หลักทรัพย์ค้ำประกันที่ประเมินไว้มีราคาเป็นอย่างไร และเจ้าหนี้ยังไม่ได้แจ้งรายการหนี้สินการค้ำประกันให้ทราบ

๓.๖ นอกจากนั้นผู้ถูกร้องโต้แย้งหรือตั้งข้อสังเกตคำร้องของผู้ร้อง ดังนี้

๓.๖.๑ ผู้ร้องมีได้บรรยายคำร้อง ลำดับข้อเท็จจริงให้เห็นว่า “ความจงใจ” ของผู้ถูกร้องในการยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือ “ความจงใจ” ที่จะปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ตอนใด หรือเกิดขึ้นในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ใด จากที่ยื่นต่อผู้ร้อง จำนวน ๕ ครั้ง ทำให้คำร้องมีความเคลือบคลุม ทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง

๓.๖.๒ ผู้ร้องไม่ได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินกรณีของผู้ถูกร้อง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและเป็นผลให้การดำเนินการของผู้ร้องในคดีนี้เป็นโมฆะ

๓.๖.๓ ผู้ร้องเพียงนำข้อมูลที่ได้รับจากธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช ไปตรวจสอบย้อนหลังกับการยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องก่อนหน้าทุกครั้ง ถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบเพราะขาดความเที่ยงธรรมและประสงคร้ายต่อผู้ถูกร้อง

๓.๖.๔ ผู้ร้องไม่มีความบริสุทธิ์ใจในการตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องเพราะไม่ได้ทักท้วงหรือให้คำแนะนำใดๆ แก่ผู้ถูกร้อง กรณีการยื่นบัญชี ฯ มีความผิดพลาดและบกพร่อง ทั้งๆ ที่รายการหนี้ค้ำประกัน ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์หรือเสียประโยชน์ต่อผู้ใดเลย

๓.๖.๕ การที่ผู้ถูกร้องไม่กรอกรายละเอียดในบัญชี ฯ แต่ได้ระบุสำเนาเอกสารประกอบในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ และครั้งที่ ๕ นั้น เป็นการกรอกรายการผิดแบบเท่านั้นไม่ควรเป็นความผิดถึงขั้นให้พ้นจากตำแหน่งและจำกัดสิทธิทางการเมือง เพราะเป็นข้อบกพร่องที่อาจแก้ไขได้

๓.๖.๖ ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือตอบชี้แจงผู้ร้องว่า ที่ไม่ได้แสดงรายการหนี้สินจำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท เพราะผู้ถูกร้องเป็นเพียงลูกหนี้ร่วม ไม่ทราบจำนวนหนี้ที่แท้จริงว่าธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช ได้ไปบังคับเอาจากลูกหนี้รายอื่นๆ เป็นจำนวนเท่าใด และได้ลงท้ายหนังสือว่า “ด้วยเหตุผลดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงขอชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อจะได้มีข้อแนะนำให้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการอย่างถูกต้องต่อไป จักขอบคุณยิ่ง” แต่ผู้ร้องก็ไม่ได้ให้ความสนใจต่อคำร้องขอดังกล่าว

๓.๖.๗ ผู้ร้องได้กระทำการอันเป็นการจงใจกลั่นแกล้งผู้ถูกร้องหรือละเลยที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง เพราะมีพยานหลักฐานที่แสดงว่า หนี้ค้ำประกันของผู้ถูกร้องเป็นหนี้ที่ไม่แน่นอน และมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการชำระหนี้ของผู้ค้ำประกันรายอื่น และลูกหนี้ชั้นต้น (บริษัท นิวส์เน็ตเวิร์ค ฯ) และในวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๕ ได้มีการชำระหนี้จนครบถ้วนไปแล้ว ผู้ถูกร้องจึงไม่มีหนี้ใด ๆ กับธนาคารอินโดสุเอชอีก

๓.๖.๘ ผู้ร้องจงใจเลือกคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๔ ซึ่งวางหลักว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเพียงเจตนาธรรมดาที่พิจารณาเพียงว่า ผู้ถูกร้องรู้หรือไม่รู้ว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวอยู่หรือไม่ เพียงผู้ถูกร้องสำนึกในการกระทำก็พอแล้วไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษมาปรับใช้กับกรณีของผู้ถูกร้อง ทั้งที่มีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๕๔ ซึ่งวางหลักไว้ว่าคำว่า “จงใจ” ไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษหรือมุ่งประสงค์เป็นพิเศษ...แต่การใช้คำว่า “จงใจ” นำหน้าข้อความว่า “ยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ย่อมมีความหมายว่ารัฐธรรมนูญประสงค์เห็นว่าผู้ยื่นบัญชีต้องรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควรมาแสดง ในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดเจน หรือยังเป็นที่ยังสงสัยอยู่ ไม่สมควรวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา

๔. ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแถลง นำพยานเข้าเบิกความ ยื่นเอกสารและพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา เป็นจำนวน ๗ ครั้ง กล่าวคือ ครั้งที่หนึ่ง วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๖ ครั้งที่สอง วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖ ครั้งที่สาม วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ครั้งที่สี่ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ครั้งที่ห้า วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ครั้งที่หก วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๖ และครั้งที่เจ็ด วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการรับฟังคำแถลงการณ์ ปิดคดีด้วยวาจาของคู่กรณี

๕. ในการพิจารณา ผู้แทนของผู้ร้อง (นายก้านรงค์ จันทิก) ได้เบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ได้ความเช่นเดียวกับคำร้องและมีประเด็นแย้งคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง ดังนี้

๕.๑ คำร้องของผู้ร้องไม่เคลือบคลุม แม้ผู้ร้องมิได้บรรยายคำร้องตามลำดับข้อเท็จจริงให้เห็นว่าการจงใจของผู้ถูกร้องในการยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ตอนใด ในการยื่นบัญชีครั้งใด ฯลฯ เพราะผู้ถูกร้องสามารถชี้แจงข้อกล่าวหาของผู้ร้องได้ครบถ้วนสมบูรณ์ แสดงว่าผู้ถูกร้องเข้าใจข้อหาได้ดี

๕.๒ การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การที่ไม่ระบุหนี้ค้ำประกันนั้นเป็นข้อผิดพลาดเล็กน้อยและตนไม่ได้ประโยชน์นั้นไม่เป็นความจริง เพราะการอ้างดังกล่าว ก็เป็นการยอมรับว่าตนไม่ได้แสดงหนี้สินที่เกิดจากการค้ำประกันจริงและการที่ยอมรับว่าการแสดงหนี้สินดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการต่อคู่คดีในการร้องขจัดทรัพย์ ก็แสดงว่าผู้ถูกร้องได้ประโยชน์จากการไม่แสดงหนี้สินดังกล่าวแล้ว

๕.๓ การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ตนไม่จงใจในการไม่แจ้งหนี้สินที่เกิดจากการค้ำประกัน เนื่องจากเป็นหนี้ที่ไม่แน่นอน เพราะยังมีการเจรจาประนีประนอมกันอยู่นั้น ฟังไม่ขึ้น เนื่องจากเป็นหนี้ตามคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้ว (ศาลฎีกา) ที่พิพากษาให้ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม อันอาจถูกเรียกให้รับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดได้ และการที่อ้างว่าถ้าระบุตัวเลขลงไปหากปรากฏว่ามีหนี้ที่ต้องรับผิดชอบไม่ตรงตามนั้น เพราะสามารถเจรจาต่อรองกันได้ การระบุจำนวนที่เป็นหนี้ไว้ก่อนจะเป็นเรื่องเท็จนั้นเป็นข้ออ้างที่ไม่มีเหตุผล เนื่องจากถ้าระบุหนี้ลงไปนอกศาลแล้วต่อมามีความเปลี่ยนแปลงก็สามารถชี้แจงต่อผู้ร้องได้ว่าหนี้ที่ขึ้นไปแล้วมีความเปลี่ยนแปลงซึ่งไม่ถือว่าเป็นการยื่นเท็จแต่ประการใด

๕.๔ สำหรับข้อที่อ้างว่า นางประภา วิริยประไพกิจ ผู้ค้ำประกันที่ ๔ ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๕ ได้ชำระหนี้เงินให้ธนาคารไปแล้วจำนวน ๔๔,๕๓๖,๑๕๐.๘๕ บาท ผู้ถูกร้องจึงเข้าใจว่าหนี้ค้ำประกันน่าจะหมดไปแล้วนั้น ไม่สามารถรับฟังได้ เพราะผู้ถูกร้องรู้ว่าหนี้ยังไม่หมดเนื่องจากตนถูกบังคับคดีโดยเจ้าหนี้ได้นำยึดทรัพย์และคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ร้องขจัดทรัพย์

๕.๕ การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ได้รับคำแนะนำจากนายความคนหนึ่งว่ากรณีค้ำประกันของผู้ถูกร้องแม้เป็นหนี้ที่ไม่แน่นอนแต่ควรแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบไว้ก่อน ผู้ถูกร้องจึงได้แจ้งให้นายสมศักดิ์ อัสวเรขา ดำเนินการแจ้งในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๘ โดยระบุว่ามิหนี้สินการค้ำประกันที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ๖ รายการ โดยหนึ่งในรายการดังกล่าว เป็นการค้ำประกันหนี้ของบริษัทนิวส์เน็ตเวอร์ค ๑ กับธนาคารอินโดซูเอช ในรายการที่ ๓ นั้น และในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๕ ก็กระทำการดังกล่าวสำหรับกรณีนี้เช่นกัน ในขณะที่ในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๘ และครั้งที่ ๕ ได้มีการระบุหนี้ที่เกิดจากการค้ำประกันรายอื่นๆ เช่น หนี้ตามคดีหมายเลขแดงที่ ๑๔๒๘๗/๒๕๓๖ โดยระบุว่าได้มีการเจรจาชำระหนี้แล้วเหลือหนี้จำนวน ๒,๖๒๕,๔๕๐.๕๗ บาท แสดงว่าผู้ถูกร้องรู้และเข้าใจว่าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลเป็นหนี้ที่แน่นอน ไม่ใช่เป็นหนี้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตแต่อย่างใด แต่การที่ผู้ถูกร้อง

ไม่แสดงหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ เพราะผู้ถูกร้องเกรงว่าถ้าแสดงแล้วจะมีผลในการต่อสู้ในการร้องขจัดทรัพย์

๕.๖ การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าถูกกล่าวหาว่าไม่ได้ยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชี ๕ ครั้ง แต่ได้รับการแจ้งให้ชี้แจงเพียง ๓ ครั้ง อันเป็นการปิดกั้นสิทธิของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยระบุจำนวนหนี้ดังกล่าวเลยไม่ว่าจะในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งใด ซึ่งในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ ที่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องแสดงเหตุผล ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้แจ้ง และในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๕ ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ผู้ถูกร้องก็ไม่แจ้งหนี้สินดังกล่าวในบัญชี ๑ และชี้แจงว่าไม่สามารถยื่นได้ เพราะจะมีผลกระทบต่อกรร้องขจัดทรัพย์ จึงไม่จำเป็นต้องสอบถามถึง ๕ ครั้ง

๕.๗ สำหรับกรณีที่อ้างว่าผู้ร้องไม่ได้ตรวจสอบถึงยอดหนี้ที่แท้จริง เพราะหนี้ดังกล่าวไม่แน่นอน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะมีการชำระหนี้กันไปแล้วบ้างหรือมีดอกเบี้ยบ้างนั้นฟังไม่ขึ้น เนื่องจากหนี้ตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดเป็นหนี้ที่แน่นอน ไม่ใช่หนี้ที่ไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๖. ผู้แทนผู้ถูกร้อง (นายวิชัย ทองแดง) ได้ชี้แจงและเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญตลอดจนนำสืบพยานหลักฐานซึ่งฟังได้ ดังนี้

๖.๑ คำร้องของผู้ร้องเคลือบคลุม เพราะผู้ร้องมิได้บรรยายคำร้องลำดับข้อเท็จจริงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตั้งแต่เมื่อใด หรือในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งใด

๖.๒ ผู้ร้องมิได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา อันเป็นการจงใจฝ่าฝืนและกระทำผิดรัฐธรรมนูญรวมทั้งฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเป็นผลให้การดำเนินการของผู้ร้องในคดีนี้เป็นโมฆะ

๖.๓ ผู้ร้องตรวจพบรายการหนี้ของธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดสุเอช ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ แล้วทำหนังสือถึงธนาคาร ๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ และได้รับแจ้งจากธนาคาร ๑ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ แล้วพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปตรวจสอบย้อนหลังการยื่นบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้องที่ยื่นมาก่อนหน้านี้ทุกครั้ง ถือเป็นการกระทำอันไม่ชอบ ขาดความเที่ยงธรรมและประสงค์ร้ายต่อผู้ถูกร้อง

๖.๔ การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการหนี้สินที่ค้ำประกันผู้อื่นในบัญชี ๑ เป็นความผิดพลาดเล็กน้อย เพราะรายการหนี้ค้ำประกันเช่นนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์หรือเสียประโยชน์ต่อผู้ใด หากผู้ร้อง

ลงมือตรวจสอบตั้งแต่การยื่นครั้งต้นๆ แล้วสอบถาม ให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้ถูกร้อง ความผิดพลาดก็จะไม่เกิดขึ้น พฤติกรรมของผู้ร้องที่จ้องแสวงหาข้อบกพร่องในการกรอกบัญชี ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงบ่งชี้ถึงเจตนาไม่บริสุทธิ์ของผู้ร้องในคดีนี้

๖.๕ ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพราะผู้ถูกร้องเชื่อโดยสุจริตใจว่า หนี้ค้ำประกันผู้อื่นเป็นหนี้ที่ไม่แน่นอนและไม่จำเป็นต้องยื่นแสดงในบัญชี ฯ เนื่องจากการค้ำประกันลูกหนี้รายนี้มีผู้ค้ำประกันทั้งหมด ๔ ราย และถูกฟ้องให้ร่วมรับผิดชอบกับลูกหนี้ทั้ง ๔ ราย ผู้ถูกร้องเป็นผู้ค้ำประกันรายที่ ๓ จึงเข้าใจในขณะนั้นว่า ตัวเลขยอดหนี้ยังไม่อาจกำหนดได้แน่นอน เพราะธนาคารอาจบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ชั้นต้นก่อน หากไม่พอจึงค่อยมาเฉลี่ยเอากับผู้ค้ำประกันคนอื่นๆ ต่อไป

ผู้ถูกร้องเกรงว่าหากระบุตัวเลขลงไป ไม่ว่าจะจำนวนเท่าใด ต่อมาไม่เป็นไปตามนั้นเพราะลูกหนี้สามารถเจรจากับเจ้าหนี้ได้ หรือมีการชำระหนี้ไปบางส่วนแล้ว การระบุดังกล่าว อาจเป็นเรื่องยื่นเท็จได้ ประกอบกับผู้ถูกร้องและผู้จัดทำบัญชี (นายสมศักดิ์ อัสวเรขา) ต่างไม่ใช่ นักกฎหมาย และไม่ใช่มิมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชี จึงเข้าใจเหมือนกันว่าหนี้ค้ำประกันที่ยังไม่สามารถยืนยันตัวเลขแน่นอนได้ ไม่จำเป็นต้องยื่นแสดงในบัญชี ฯ

ผู้ถูกร้องและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนอื่นๆ ได้รับเอกสารคำอธิบายการยื่นบัญชี ฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒ ภายหลังจากที่มีการออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีคำแนะนำในการยื่นบัญชี ฯ แทรกมาด้วย ๑ ฉบับ ซึ่งในคำแนะนำดังกล่าวมี ๑๕ ข้อ โดยข้อ ๑๕ มีข้อความว่า “กรณีการค้ำประกันเงินกู้ไม่ต้องกรอกรายการประเภทหนี้สิน” จึงทำให้เชื่อว่า ตนเข้าใจถูกต้อง ประกอบกับไม่ได้รับการแนะนำอย่างอื่น จึงไม่ได้ยื่นรายการหนี้ค้ำประกันของธนาคารลงในบัญชี ฯ ครั้งแรก และถือปฏิบัติตามความเชื่อนั้นตลอดมา

เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากนางประภา วิริยประไพกิจ ผู้ค้ำประกันคนที่ ๔ ซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ ๕ ว่า นางประภา ฯ ได้ชำระเงินให้แก่ธนาคาร ฯ จำนวน ๔๔,๕๓๖,๑๕๐.๘๕ บาท ที่ศาลเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จึงเข้าใจโดยสุจริตการค้ำประกันของผู้ถูกร้องน่าจะหมดไปแล้ว

ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ก่อนครบกำหนดยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบหนึ่งปี ผู้ถูกร้องได้รับคำแนะนำจากทนายความคนหนึ่งว่า กรณีค้ำประกันซึ่งเป็นหนี้อันไม่แน่นอนนั้น ควรแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน ผู้ถูกร้องจึงได้จัดทำรายการหนี้สินเพิ่มเติมแจ้งเป็นเอกสารประกอบในการยื่น

บัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ โดยแจ้งว่า ผู้ถูกร้องมีหนี้สินการค้ำประกันที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต รวม ๖ รายการ โดยการค้ำประกันในหนี้ที่เป็นปัญหาในคดีนี้อยู่ในรายการที่ ๓ นอกจากนั้นยังให้เหตุผลไว้ด้วยว่าเป็นการแจ้งให้ทราบก่อนในเบื้องต้น เพราะยังไม่ทราบว่าหนี้สินที่เกิดขึ้นจะเป็นจำนวนเท่าใด

การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงการแจ้งรายละเอียดหนี้สินเพิ่มเติมในการยื่นครั้งที่ ๘ และครั้งที่ ๙ นั้นผู้ร้องสามารถหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมได้เพราะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หากผู้ถูกร้องจงใจจะปกปิดแล้ว จะแจ้งรายการหนี้สินเพิ่มเติมซึ่งหนี้รายการที่ถูกกล่าวหาพร้อมอยู่ด้วย เพื่อวัตถุประสงค์ใด

หลังจากผู้ถูกร้องแจ้งรายการหนี้สินเพิ่มเติมกรณีการค้ำประกันในเอกสารประกอบการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๘ แล้ว ก็ไม่เคยได้รับคำแนะนำใดๆ จากผู้ร้องหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง จนถึงกำหนดเวลาที่ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชี ฯ เป็นครั้งที่ ๙ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นรายการหนี้สินเพิ่มเติมประเภทหนี้สินการค้ำประกันดังกล่าว ตามข้อความเดิมอีกครั้งหนึ่ง เป็นการแสดงเจตนาว่าผู้ถูกร้องตั้งใจจะแจ้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบของผู้ร้องจริง ๆ

จากมาตรฐานการพิจารณาของผู้ร้องเคยสรุปว่า การที่ผู้ยื่นแจ้งรายการในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไม่ครบถ้วนนั้น ถ้าเป็นเพราะเกิดความผิดพลาดหรือหลงลืม แต่ได้แสดงเจตนาในภายหลังและก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะตรวจพบ ถือได้ว่าผู้ยื่นไม่จงใจที่จะไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ในบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่ใช่เป็นการจงใจเพราะได้แจ้งแล้วในครั้งที่ ๘ และครั้งที่ ๙

การที่ผู้ร้องบรรยายในคำร้องว่าหลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษาให้ผู้ถูกร้องรับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้และมีการบังคับคดียึดทรัพย์ของผู้ถูกร้องตั้งแต่ปลายปี ๒๕๓๕ แต่ผู้ถูกร้องก็ได้แสดงรายการหนี้สินจำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๑ และครั้งต่อๆ มา โดยเพียงแต่ระบุในสำเนาเอกสารประกอบการยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๘ ว่ามีหนี้ค้ำประกันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเท่านั้น โดยมีได้ระบุว่าเป็นหนี้ตามสัญญาค้ำประกันเรื่องใด จำนวนเท่าใด และไม่แนบเอกสารหลักฐานประกอบทั้งที่ทราบดีว่าตนเป็นหนี้ตามคำพิพากษาอยู่แล้วนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่าผู้ร้องสามารถตรวจสอบรายละเอียดต่างๆ ได้อยู่แล้ว การไม่กรอกรายละเอียดลงในบัญชี ฯ แต่ระบุในสำเนหากจะเป็นการทำผิดก็เป็น การกรอกผิดแบบเท่านั้น ผู้ร้องต้องให้คำแนะนำให้ดำเนินการให้ถูกต้อง

ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตรวจสอบผู้ถูกร้องอย่างเที่ยงธรรม ทั้งที่ผู้ถูกร้องมีเหตุผลในการไม่แจ้งหนี้ค้ำประกัน เพราะเป็นเพียงลูกหนี้ร่วม ไม่รู้หนี้ที่แท้จริงว่า ธนาคาร ฯ จะบังคับเอาจากลูกหนี้รายอื่นเป็นจำนวนเท่าใด และธนาคารได้ฟ้องบังคับคดีจะยึดบ้านที่ผู้ถูกร้องพักอาศัยจึงต้องร้องขอตีทรัพย์สินขอความ

เป็นธรรมจากศาล อันเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถแจ้งทรัพย์สินได้ เพราะจะกระทบในการต่อสู้คดี เนื่องจากอยู่ในชั้นเจรจาต่อรองจำนวนหนี้ของผู้ถูกร้อง ถ้ามีผลสรุปจำนวนหนี้ที่แท้จริงจะได้แจ้งให้ผู้ร้องทราบ และได้ขอให้มีการนัดหมายที่ถูกต้องเพื่อผู้ถูกร้องจะได้ดำเนินการต่อไป และผู้ร้องได้สอบถามไปยังธนาคารเกี่ยวกับหนี้ของผู้ถูกร้อง เพื่อที่จะได้เอกสารหลักฐานจากธนาคารเพื่อวินิจฉัยความผิดของผู้ถูกร้อง นอกจากนั้นผู้ร้องไม่ยอมตรวจสอบยอดหนี้ที่แท้จริงซึ่งที่มีอำนาจในการตรวจสอบ ทั้งที่หนี้จำนวนดังกล่าวได้มีการชดใช้โดยผู้ค้าประกันรายอื่นไปแล้ว โดยในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ นางประภา วิริยประไพกิจ ผู้ค้าประกันคนที่ ๔ (จำเลยที่ ๕) ได้จ่ายเงินให้ธนาคาร ฯ ไปแล้ว จำนวน ๔๔,๕๓๖,๑๕๐.๘๕ บาท และได้มีการชำระหนี้โดยลูกหนี้ คือบริษัท นิวส์เน็ตเวอร์ค จำกัด จนเสร็จสิ้นแล้ว กล่าวคือ ในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ทนายความของบริษัท ฯ มีหนังสือประนอมหนี้ไปยังธนาคาร ฯ ขอชำระต้นเงินคงเหลือ ๒๗,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ด้วยการผ่อนชำระและขอให้เลิกคดีกัน และหลังจากนั้น ก็ได้มีการเจรจาต่อรองขอประนอมหนี้กับธนาคาร ฯ หลายครั้ง จนในที่สุดบริษัท ฯ ได้มีการตกลงกันกับธนาคาร ฯ และได้มีการชำระหนี้ตามข้อตกลงให้แก่ธนาคาร ฯ เสร็จสิ้นแล้ว เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ ซึ่งทำให้ผู้ถูกร้องไม่มีการชำระหนี้ในเรื่องนี้อีกต่อไป ดังนั้น ข้อกล่าวหาของผู้ร้องจึงเป็นเท็จ

ผู้ถูกร้องเห็นว่า การที่ผู้ร้องอ้างคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๔ ที่ว่าจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเพียงเจตนาธรรมดา ที่พิจารณาเพียงว่า ผู้ถูกร้องรู้หรือไม่ว่ามีทรัพย์สินหรือหนี้สินดังกล่าวอยู่หรือไม่ เพียงผู้ถูกร้องรู้สำนึกในการกระทำก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีอย่างถูกต้องเท่านั้น แล้วสรุปว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ เป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ได้อ้างคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๕๔ ซึ่งให้ความหมายว่า แม้คำว่า จงใจไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษหรือมุ่งประสงค์เป็นพิเศษ ตามที่ได้ให้ความหมายมาแล้วก็ตาม แต่การใช้คำว่า “จงใจ” นำหน้าข้อความว่า “ยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ย่อมมีความหมายว่า รัฐธรรมนูญประสงค์จะเน้นว่า ผู้ยื่นบัญชีต้องรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควรและต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดแจ้งหรือปราศจากข้อสงสัยอันสมควรมาแสดง แต่ในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดแจ้งหรือยังเป็นที่ยังสงสัยอยู่ ไม่สมควรวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้น เพียงแต่มีคำพิพากษาของศาลที่พิพากษาว่าผู้ถูกร้องเป็นหนี้ร่วมและผลคดีถึงที่สุดแล้วมาตีความเป็นการลงโทษผู้ถูกร้อง และในกรณีนี้เห็นได้ว่าไม่มีผู้ใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการปกปิดข้อเท็จจริงดังกล่าว เพราะหนี้สินที่ถูกกล่าวหาว่าปกปิดหรือแจ้งเท็จ มิได้เกี่ยวข้องกับดำรงตำแหน่งหรือการใช้อำนาจรัฐเลย จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง

ฝ่ายผู้ถูกร้องได้นำผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมีทั้งสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งหมด ๕ คน เข้าเบิกความเป็นพยาน

นายลิขิต ชีรวะกิน เบิกความเรื่องเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ถึง ๒๕๕ ว่า การที่กำหนดให้มีการทำบัญชีและยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็เพื่อปฏิรูปทางการเมือง ปรามปรามการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดไป เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้น

สำหรับประเด็นเรื่องการค้าประกันและหนี้สินที่เกิดจากการค้าประกันนั้นฝ่ายผู้ถูกร้องได้นำพยานบุคคลได้แก่สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคน ซึ่งเบิกความในทำนองเดียวกันว่า ถ้าเป็นเรื่องค้าประกันไม่ต้องกรอกลงในรายการประเภทหนี้สินในบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพราะไม่ใช่ทรัพย์สินหรือหนี้สินของบุคคลนั้น แต่เป็นเรื่องค้าประกันหนี้ของบุคคลอื่น และในทางปฏิบัติก็จะไม่กรอกลงในรายการประเภทหนี้สินเพราะในแบบฟอร์มไม่มีรายการใด บอกว่ากรณีเป็นหนี้ค้าประกันจะต้องระบุลงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

นอกจากนั้นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นในข้อกฎหมายว่าความรับผิดในฐานะผู้ค้าประกันมีความหมายเป็น “หนี้สิน” ตามความมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่ และหากเป็นหนี้สินเป็นหนี้สินประเภทที่ต้องกรอกรายการในแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ หรือไม่

พิจารณาจากคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และทางนำสืบของฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องแล้ว ข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของตนและคู่สมรส เป็นจำนวน ๕ ครั้ง ดังนี้

๑) วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ สำหรับกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑

๒) วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ สำหรับกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๓) วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ สำหรับกรณีพ้นจากตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้วหนึ่งปี

๔) วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๓ สำหรับกรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑

๕) วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ สำหรับกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค

๖) วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ สำหรับกรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๗) วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๔ สำหรับกรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค

๘) วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔ สำหรับกรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๑ แล้วหนึ่งปี

๙) วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ สำหรับกรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคแล้วหนึ่งปี

ในการยื่นบัญชี ฯ ทั้ง ๕ ครั้ง ดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่ได้กรอกราชการหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ระหว่างธนาคารเครดิต อะกริกอล อินโดซูเอซ โจทก์ บริษัท นิวส์เน็ตเวอร์ค จำกัด ลูกหนี้ จำเลยที่ ๑ กับพวก ๕ คน ซึ่งมีนายพิเชษฐ สติรชวาล (ผู้ถูกร้อง) เป็นจำเลยที่ ๔ จำนวนเงิน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ในรายการหนี้สิน ซึ่งผู้ถูกร้องต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันแต่อย่างใด (ซึ่งต่อมาเจ้าหนี้ได้ร้องขอต่อศาลขอให้มีคำสั่งบังคับคดีและเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดทรัพย์สินของจำเลยที่ ๔ และนางสุรีย์ สติรชวาล ภรรยาผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องขอขจัดทรัพย์สินต่อศาลแพ่งในที่ดินบางแปลงที่ถูยึด)

เหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ระบุนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ในรายการบัญชี ฯ เพราะเข้าใจว่าหนี้ค้ำประกันเป็นหนี้ที่ไม่ต้องระบุในบัญชี ฯ และคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เนื่องจากมีลูกหนี้หลายคนและอาจมีการชำระหนี้โดยลูกหนี้คนอื่นไปจนหมดแล้ว เช่น ได้รับแจ้งจากนางประภา ฯ ว่าได้ชำระเงินให้ธนาคาร ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เป็นจำนวน ๔๔,๕๓๖,๑๕๐.๘๕ บาท ประกอบกับผู้ถูกร้องกำลังเจรจาประนีประนอมในหนี้ดังกล่าวอยู่แต่ผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งในการยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ครั้งที่ ๑) แล้วหนึ่งปีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยระบุว่าอาจมีหนี้ที่เกิดจากการค้ำประกัน เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากทนายความว่าให้ระบุนี้ค้ำประกันด้วย

หลังจากนั้นสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕ ขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไม่แสดงหนี้สินที่มีต่อธนาคาร ฯ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และได้เตือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง

ตามหนังสือลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และผู้ถูกร้องก็ได้ชี้แจงว่าไม่ทราบวาระการ ฯ ได้บังคับเอาจากลูกหนี้รายใดเป็นจำนวนเท่าใดและอยู่ในระหว่างร้องขจัดทรัพย์และหากแสดงในบัญชี ฯ จะมีผลกระทบต่อการต่อสู้คดีในชั้นศาล

ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๕ ผู้ถูกร้องก็ได้ระบุในบัญชี ฯ ว่าตนมีหนี้ที่เกิดจากการค้าประกัน แต่ก็ยังมีได้แสดงจำนวนหนี้สินที่เกิดจากการค้าประกันที่ยังคงค้างชำระอยู่อีก

เมื่อพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงเพิ่มเติม คำเบิกความ และคำแถลงการณ์ตลอดจนเอกสารประกอบ ของผู้ร้องและผู้ถูกร้องแล้ว เห็นว่า มีประเด็นเบื้องต้นที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นโต้แย้ง ซึ่งสมควรได้รับการวินิจฉัยก่อนการพิจารณาในเนื้อหา คือ คำร้องของผู้ร้องเคลือบคลุมหรือไม่

การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่ได้บรรยายคำร้องตามลำดับข้อเท็จจริงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องจงใจในการยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบในตอนใดหรือในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งใดจากการยื่นบัญชี ฯ ๕ ครั้งนั้น และในเอกสารกล่าวถึงเฉพาะกรณีปกปิดข้อเท็จจริงคือ ไม่แสดงรายการหนี้สินเท่านั้นโดยไม่กล่าวถึงการยื่นเท็จแต่ประการใด จึงทำให้คำร้องของผู้ร้องเคลือบคลุม

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องมีรายการครบถ้วนตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ถูกร้องสามารถชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ถูกต้อง แสดงว่าผู้ถูกร้องเข้าใจคำร้องได้ดี คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เคลือบคลุม

พิเคราะห์แล้ว จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มีข้อที่ต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในฐานะลูกหนี้ร่วมมีความหมายเป็นหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ มาตรา ๒๕๔ และมาตรา ๒๕๕ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๕๔ บัญญัติว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้อันการชำระหนี้ด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ยอมมิได้”

มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้สิ้นเชิงไซ้ แม้ถึงว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สิ้นเชิงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่คนใดคนหนึ่งสิ้นเชิงหรือแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง”

มาตรา ๖๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันว่าค้ำประกันนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ค้ำประกัน ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่งเพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้”

มาตรา ๖๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลหลายคนยอมตนเข้าเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้ รายเดียวกันไซ้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันเหล่านั้นมีความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกัน แม้ถึงว่าจะมิได้เข้ารับ ค้ำประกันรวมกัน”

มาตรา ๖๘๖ บัญญัติว่า “ลูกหนี้ผิดนัดลงเมื่อใด ท่านว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะเรียกให้ผู้ค้ำประกัน ชำระหนี้ได้แต่นั้น”

ในประเด็นนี้มีปัญหาว่าการที่บุคคลซึ่งมีความผูกพันตามสัญญาค้ำประกันที่ต้องชำระหนี้จนกระทั่ง ได้มีการฟ้องคดีและศาลฎีกาได้พิพากษาให้ลูกหนี้ชั้้นต้นและผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมนั้น ผู้ค้ำประกันมีหนี้สินแล้วหรือไม่ ซึ่งนอกจากหลักกฎหมายแล้วควรพิจารณาคำนิยามและความเห็นของ นักกฎหมายด้วย สำหรับคำว่าหนี้สิน เนื่องจากในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญยังไม่มีความชัดเจน มีตัวอย่างคำนิยามและความเห็นของนักกฎหมาย ดังนี้

หนี้ คือ เงินที่ผู้หนึ่งติดค้างอยู่จะต้องใช้ให้แก่อีกผู้หนึ่ง^๑

ความเห็นของนักกฎหมายสำหรับคำว่าหนี้สิน หมายถึงนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ซึ่งฝ่ายหนึ่งต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ต้องกระทำการนั้นเรียกว่าลูกหนี้ ส่วนฝ่ายที่ได้รับผลจากการกระทำนั้น เรียกว่าเจ้าหนี้ ส่วนการกระทำนั้น แยกออกไปเป็น ๓ ชนิด คือ (๑) การกระทำการอย่างที่เขาใจกัน (๒) การละเว้นการกระทำ (๓) การกระทำการโดยโอนทรัพย์สิน^๒

หนี้มีลักษณะทั่วไป ๕ ประการ คือ^๓

(๑) เป็นบุคคลสิทธิ ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันกันเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องมิได้เป็นความ ผูกพันทั่วไปอย่างทรัพย์สิน

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๕๑

^๒ จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้, พิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศกัทัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารารพ ธีระวัฒน์ (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๓๑), หน้า ๑

^๓ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ นิติบรรณการ, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓ - ๒๕

(๒) เป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพราะโดยทั่วไปสิทธิทางหนี้มีราคาและอาจโอนกันได้

(๓) เป็นสิทธิทางแพ่ง ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องกันทางแพ่ง เป็นสิทธิเอกชนมิใช่สิทธิมหาชน

(๔) ลูกหนี้มีตัวตนแน่นอน เนื่องจากสิทธิเรียกร้องเป็นบุคคลสิทธิ มิใช่สิทธิต่อคนทั่วไป

อย่างทรัพย์สิน สิทธิของสิทธิเรียกร้องจำกัดอยู่ที่ตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ผู้ที่มีหน้าที่หรือลูกหนี้จึงต้องมีตัวตนแน่นอนว่าเป็นคนไหนโดยเฉพาะเจาะจง หรือในขณะที่ยังไม่อาจรู้ตัวลูกหนี้แน่นอนก็ต้องมีวิธีการที่จะกำหนดตัวลูกหนี้ได้ตั้งแต่ในตอนแรกแล้ว ถ้าไม่มีลูกหนี้หรือผู้มีหน้าที่โดยแน่นอนก็ย่อมไม่มีความสัมพันธ์กันทางหนี้ได้ ไม่อาจก่อให้เกิดหนี้หรือสิทธิเรียกร้องกันได้

(๕) วัตถุประสงค์แห่งหนี้แน่นอน สิทธิเรียกร้องมีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นการกระทำ งดเว้นกระทำการ หรือโอนทรัพย์สิน สิ่งที่ลูกหนี้จะต้องกระทำ งดเว้นกระทำหรือโอนทรัพย์สินนี้ต้องเป็นเรื่องแน่นอน

เมื่อมีหนี้เกิดขึ้นและถึงกำหนดชำระแล้วเจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ และหากลูกหนี้ไม่ยอมชำระเจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลเนื่องจากถูกโต้แย้งสิทธิและเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ คือ จ่ายเงินตามจำนวนที่ศาลเห็นว่าเป็นหนี้แล้ว หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิขอให้ศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินไปชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้

นอกจากนั้นเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้วเจ้าหนี้ตามคำพิพากษสามารถนำหนี้ดังกล่าวไปฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้เพราะถือว่ามีหนี้ที่แน่นอนแล้ว แม้อายุยังไม่ถึงที่สุด เช่น หนี้ตามคำพิพากษาซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ก็ถือว่าเป็นหนี้ซึ่งอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน อันโจทก์อาจนำไปฟ้องให้จำเลยล้มละลายได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๗/๒๕๓๑ ที่ ๒๔/๒๕๓๖ และที่ ๒๕๕๕/๒๕๓๖)

ในคดีนี้ ธนาคารอินโดสุเอซ เป็นโจทก์ฟ้องบริษัท นิวส์เน็ตเวิร์ค จำกัดที่ ๑ นายอภิรักษ์ศักดิ์ชลาธร ที่ ๒ นางกุลศิริ หรือภิกุลศิริ ศรีมาก ที่ ๓ นายพิเชษฐ สติรชวาล ที่ ๔ (ผู้ถูกร้อง) และนางประภา วิริยะประไพกิจ ที่ ๕ เป็นจำเลย ต่อศาลแพ่ง โดยจำเลยที่ ๑ เป็นลูกหนี้ชั้นต้น จำเลยที่ ๒ ถึง ๕ เป็นผู้ค้ำประกัน ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ ๑ รับผิดชอบต่อโจทก์ ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท และจำเลยที่ ๒ ถึง ๔ ร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ ๑ ในจำนวนเงินดังกล่าว ส่วนจำเลยที่ ๕ ให้ร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ ๑ ในวงเงินต้น ๒๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้ยกฟ้องจำเลยที่ ๕ นอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

โจทก์ จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ฎีกา ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ แก้เป็นว่าให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเห็นได้ว่าผู้ถูกร้องในฐานะผู้ค้าประกันถูกฟ้องเป็นจำเลย และมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ให้ร่วมชำระหนี้จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท

ดังนั้น ความรับผิดของผู้ถูกร้องแม้จะเกิดจากหนี้ค้ำประกันแต่ก็มีความรับผิดตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดให้รับผิดในฐานะลูกหนี้ร่วม ในหนี้เงินซึ่งผู้ถูกร้องอาจถูกเรียกให้รับผิดเพียงคนเดียวอย่างสิ้นเชิง หรือถูกเรียกให้ร่วมรับผิดกับลูกหนี้คนอื่น ๆ จึงอยู่ในความหมายและมีลักษณะเป็นหนี้หรือหนี้สินตามคำนิยามและความเห็นของนักกฎหมายต่าง ๆ ของคำว่าหนี้แล้วเพราะเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นหนี้ค้ำประกันมีความรับผิดในฐานะลูกหนี้ร่วมซึ่งมีความชัดเจนว่าต้องรับผิดตามต้นเงินและดอกเบี้ยที่ระบุไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ อันเป็นหนี้ที่แน่นอน และอยู่ในความหมายเป็นหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๕ และมาตราอื่น ๆ

ประเด็นที่สองที่ต้องพิจารณาต่อไป คือ ความรับผิดของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นหนี้สินนั้น เป็นหนี้สินที่ต้องแสดงรายการในบัญชีที่ยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๒๕๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรณีสืบตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณีสืบจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๖ ตำแหน่ง (คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ) มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน ของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้บัญชีดังกล่าวแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีและกำหนดเวลาในการยื่นในกรณีต่างๆ โดยมีได้กำหนดประเภทของทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงในบัญชีดังกล่าว ประกอบกับการที่ได้วินิจฉัยไว้แล้วในประเด็นแรกว่า ความรับผิดชอบของผู้กำกับการในฐานะลูกหนี้ร่วมอยู่ในความหมายของคำว่าหนี้ และหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีความหมายอย่างเดียวกันกับหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ และการที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติกำหนดประเภทหนี้สินว่าหนี้สินประเภทใดต้องแสดงในรายการหนี้สินในบัญชี ฯ ดังนั้นหนี้ที่เกิดจากการกำกับการ จึงเป็นหนี้ที่ต้องแสดงในรายการหนี้สินในบัญชี ฯ ที่ต้องยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย

ประเด็นที่สาม ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ อันเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๕๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๓๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว

มาตรา ๑๑๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการสืบพยานและพยานหลักฐานต่างๆ ที่ปรากฏนั้น ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งหนี้ค้ำประกันตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ โดยรู้ว่ามิหนึ่ดังกล่าวอยู่จริงเพราะได้ถูก

เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินเพื่อนำไปชำระหนี้แล้ว เพียงแต่ในช่วงแรกอาจมีปัญหาในเรื่องที่ผู้ถูกร้องเห็นว่าต้องแจ้งหนี้จำนวนดังกล่าวหรือไม่ เพราะเห็นว่าหนี้ดังกล่าวยังไม่มีความไม่แน่นอน ซึ่งในประเด็นนี้มีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องที่อาจสรุปได้ ดังนี้

จากเอกสารที่ผู้ถูกร้องอ้างส่งในวันออกนั่งพิจารณา วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๖ คือ เอกสารหมายเลข ๑ ซึ่งเป็นการถอดเทปการบรรยายเรื่อง วิธีการปฏิบัติการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง บรรยายโดย นายโอกาส อรุณินท์ และนายกล้าณรงค์ จันทิก ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ นั้น ในหน้า ๑๐ - ๑๑ ระบุว่าไม่ต้องระบุงการค้ำประกันในเอกสารแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพราะหนี้ของการประกันนั้นมันยังไม่เกิด แต่หนี้จะเกิดเมื่อผู้ค้ำประกันถูกบังคับให้ชดใช้แทนลูกหนี้ แม้ผู้ถูกร้องจะไม่รู้ว่าตามกฎหมายนั้นการเป็นลูกหนี้ร่วมทำให้เจ้าหนี้สามารถเรียกกรังจากลูกหนี้คนใดคนหนึ่งให้ชำระหนี้ได้ทั้งหมดก็ตาม ดังนั้น ถ้ามีการบังคับคดีตามคำพิพากษาที่เป็นหนี้ที่ต้องระบุงลงไปบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แสดงว่าผู้ถูกร้องรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วอย่างน้อยตั้งแต่การยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ว่า ต้องมีการแสดงข้อเท็จจริงในเรื่องการเป็นหนี้ตามการค้ำประกันหากมีการบังคับเอาจากตน ซึ่งในกรณีของผู้ถูกร้องนั้นมีทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ถึงที่สุดแล้วและได้มีการยึดทรัพย์สินของผู้ถูกร้องตามคำสั่งบังคับคดีของศาลแพ่งแล้วเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ คือ ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๗๔๑ ตำบลตลาดบางเขน อำเภอ บางเขน กรุงเทพมหานคร ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๕๒๐๗ ตำบลตลาดบางเขน อำเภอ บางเขน กรุงเทพมหานคร ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๕๕๖๖๘ ตำบลตลาดบางเขน อำเภอ บางเขน กรุงเทพมหานคร และที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๕๕๖๖๕ ตำบลตลาดบางเขน อำเภอ บางเขน กรุงเทพมหานคร

นอกจากนั้นผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากนางประภา ฯ ว่าได้ชำระเงินให้ธนาคาร ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เป็นจำนวน ๔๔,๕๓๖,๑๕๐.๘๕ บาท ซึ่งหักจากจำนวนหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท ก็แสดงว่าอย่างน้อยที่สุดก็มีหนี้ที่ผู้ถูกร้องอาจเข้าใจได้ว่ามีหนี้ที่ยังไม่ได้ชำระจำนวน ๔,๔๕๐,๙๗๗.๓๙ บาท ซึ่งเป็นการแสดงว่าผู้ถูกร้องรู้ว่าตนมีหนี้จำนวนหนึ่งที่ยังค้างอยู่จากการที่ต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ แล้วตั้งแต่ในช่วงก่อนการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และผู้ถูกร้องได้แจ้งในการยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ครั้งที่ ๑) แล้วหนึ่งปีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยระบุว่าอาจมีหนี้ที่เกิดจากการค้ำประกัน เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากนายความว่าให้ระบุงหนี้ค้ำประกันด้วย แต่กรณีนี้เห็นได้ชัดว่าสามารถรู้จำนวนหนี้ที่ผู้ถูกร้องน่าจะคิดได้ว่ายังค้างชำระอยู่ แต่ก็มีได้ระบุงจำนวนหนี้ดังกล่าวแต่อย่างใด

หลังจากนั้นสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ ขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไม่แสดงหนี้สินที่มีต่อธนาคาร ฯ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และได้เตือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งตามหนังสือลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และผู้ถูกร้องก็ได้ชี้แจงว่าไม่ทราบว่าจะธนาคาร ฯ ได้บังคับเอาจากลูกหนี้รายใดเป็นจำนวนเท่าใดและอยู่ในระหว่างร้องขັดทรัพย์และหากแสดงในบัญชีจะมีผลกระทบต่อ การต่อสู้คดีในชั้นศาล แต่อันที่จริงมีข้อเท็จจริงที่แสดงว่าผู้ถูกร้องน่าจะคิดได้ว่ามีหนี้เหลือจำนวนเท่าใด และในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๕ ผู้ถูกร้องก็ยังมีได้แสดงจำนวนหนี้สินที่เกิดจากการค้ำประกันที่ยังคงค้างชำระอยู่อีก

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่าการที่ผู้ถูกร้องรู้ข้อเท็จจริงว่าตนเป็นหนี้ค้ำประกันดังกล่าวแล้ว แต่ไม่แจ้งลงในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น ผู้ถูกร้องจงใจไม่แสดงการเป็นหนี้ค้ำประกันในบัญชี ฯ หรือไม่

คำว่าจงใจ นั้นมิได้มีการให้คำนิยามไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้คำนิยามไว้ว่า จงใจหมายถึง ตั้งใจ หมายถึง เจตนา^๔

อย่างไรก็ตาม คำนิยามดังกล่าวก็ยังไม่มีความชัดเจน แม้จะมีนักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่าการกระทำโดยจงใจในความหมายทั่วไป เช่น ตามหลักในเรื่องหนี้ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบนั้นเป็นการกระทำที่ผู้กระทำมีความสำนึกในการกระทำของตน ไม่ต้องถึงกับเป็นการกระทำโดยเจตนาจะไม่ชำระหนี้โดยตรง^๕ แต่ก็ยังมีข้อสงสัยว่าคำว่า “จงใจ” กับคำว่า “เจตนา” ซึ่งเป็นคำที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ระบุว่าเหมือนกัน และมีใช้กันในบทบัญญัติของกฎหมายด้วยกันทั้งคู่จะมีความหมายเหมือนกันหรือไม่ และคำว่า “จงใจ” ในบทบัญญัติของกฎหมายที่ต่างกันจะมีความหมายเหมือนกันหรือความหมายแตกต่างกันได้หรือไม่

นอกจากนั้น คำว่า “จงใจ” ในรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัตินี้มีความมุ่งหมายอย่างไรต้องมีความหมายพิเศษอย่างใดหรือไม่ กล่าวคือ ผู้ที่กระทำการต้องได้ผลประโยชน์จากการกระทำนั้นๆ หรือไม่ เช่น เมื่อปกปิดบัญชีหนี้สินหรือทรัพย์สินต้องได้รับประโยชน์จากการปกปิดนั้นหรือได้รับทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือทำให้บุคคลอื่นต้องเสียประโยชน์หรือไม่

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, อ้างแล้ว หน้า ๒๘๕

^๕ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๓, หน้า ๕๕

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องตีความบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เป็นปัญหาในกรณีนี้ แต่เนื่องจากการตีความรัฐธรรมนูญไม่มีหลักเป็นพิเศษจึงต้องนำหลักการตีความกฎหมายทั่วไปมาใช้ เพราะแม้รัฐธรรมนูญจะเป็นกฎหมายพิเศษกว่ากฎหมายอื่น ก็มีสถานะหรือศักดิ์ของกฎหมายสูงสุดในระบบกฎหมาย และมีเนื้อหาว่าด้วยโครงสร้างและกลไกในการปกครองประเทศ แต่รัฐธรรมนูญก็เป็นกฎหมายประเภทหนึ่งเมื่อไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องการตีความไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องอาศัยหลักการตีความในกฎหมายทั่วไป คือ ตามมาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ให้ตีความกฎหมายตามลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์แห่งกฎหมายประกอบกัน และควรนำความเห็นของนักกฎหมายต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาด้วย ดังนี้

ในการตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษร หากต้องตีความถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมาย แม้คำเดียวกันที่ใช้ในบริบท (context) ที่ต่างกันก็อาจให้ความหมายที่ต่างกันหรือนำหนักต่างกันได้^๖ จึงต้องพิจารณาทั้งบริบทด้วย ไม่ใช่พิจารณาเฉพาะถ้อยคำเท่านั้นจะต้องตีความและพิจารณากฎหมายที่เป็นปัญหานั้นทั้งฉบับ อีกทั้งต้องตีความตามเจตนารมณ์ประกอบกับลายลักษณ์อักษร โดยในการตีความกฎหมายนั้นเครื่องมือช่วยในการตีความกฎหมาย เพื่อช่วยในการดูเจตนารมณ์ประกอบกับลายลักษณ์อักษร เช่น คำปรารภของรัฐธรรมนูญ ชื่อหมวดกฎหมายที่ปรากฏ รายงานการประชุมร่างรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

นอกจากนั้นในหลักการตีความมีหลักหนึ่งที่สำคัญคือ หลักการตีความโดยอาศัยเหตุที่มีการแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ก่อนออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับนั้นเป็นเครื่องมือช่วยตีความ (the mischief rule) ก็ต้องพิจารณาเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายนั้นด้วย กล่าวคือในกรณีที่มีข้อบกพร่องอยู่ก่อนแล้วในกฎหมาย และต่อมามีกฎหมายลายลักษณ์อักษรมาแก้ไข ศาลย่อมจะตีความกฎหมายใหม่ไปในทางที่จะแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ก่อนออกกฎหมายใหม่นั้น^๗ ซึ่งเป็นการตีความตามเจตนารมณ์อย่างหนึ่ง

ดังนั้น จึงต้องพิจารณาทบบัญญัติทั้งหมด ของคำว่า “จงใจ” กับ “เจตนา” และคำว่า “จงใจ” ในกฎหมายต่างๆ ที่มีถ้อยคำเดียวกัน เช่น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด

^๖ อรุณ ภาณุพงศ์, “การตีความกฎหมาย”, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๓, ๕๔๖, ๕๕๗ (ก.ย. ๒๕๓๕)

^๗ ชานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, การตีความกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพฯ ๑ : โครงการสืบทอดตำราครูทางนิติศาสตร์ ชุดที่ ๑, ๒๕๓๕), หน้า ๗ - ๑๑

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง... และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ...”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

จากบทบัญญัติของคำว่า “จงใจ” กับ “เจตนา” โดยพิจารณาเนื้อหาหรือบริบทในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าสองคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกันแต่ก็ยังแตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “เจตนา” ในประมวลกฎหมายอาญานั้น ต้องมีการกระทำที่ประสงค์ต่อผลหรือยอมถึงเห็นผลของผู้กระทำ ส่วนคำว่า “จงใจ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น เนื่องจากบทบัญญัตินี้กล่าวได้ว่ามีข้อความที่แสดงว่าต้องการกระทำโดยประสงค์ต่อผลแต่อย่างไร จึงมีลักษณะแตกต่างจากหลักเรื่องเจตนา คือ ไม่จำเป็นต้องมุ่งต่อผลหรือประสงค์ต่อผลใดๆ เช่น ต้องมีเจตนาที่จะได้รับประโยชน์แต่อย่างไร

ส่วนคำว่า “จงใจ” ในมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เมื่อพิจารณาคำดังกล่าวแล้วย่อมหมายถึงรู้สำนึกในการกระทำนั้นๆ แต่การที่จะค้นหาว่าการกระทำโดยจงใจหรือไม่ในการกระทำละเมิดนั้น ศาลจะพิเคราะห์โดยต้องดูถึงสภาพความในใจของผู้กระทำและต้องพิจารณาบริบทประกอบด้วย คือ ดูว่าตั้งใจทำให้เสียหายหรือไม่ กล่าวคือกระทำโดยรู้ผิดชอบและรู้ถึงผลของการกระทำนั้นๆ^๔ ซึ่งเพียงแต่รู้สำนึกในการกระทำโดยรู้ว่าอาจมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของตนแต่ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหาย^๕ แต่ต้องมีความเสียหายเกิดขึ้น เนื่องจาก

^๔ ศาสตราจารย์ ดร.จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, (กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒๐ - ๑๒๑;

พจน์ บุญปกค, ละเมิด, (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑๒ - ๑๑๔

^๕ พจน์ บุญปกค, ละเมิด, เพิ่งอ้าง, หน้า ๑๑๓ - ๑๑๔;

ไพจิตร บุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดแก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๕๔), หน้า ๘

บริบทของมาตรา ๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้เช่นนั้น ในขณะที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ ไม่ได้มีบริบทหรือข้อความที่ต้องการมีเจตนาทุจริตหรือความเสียหายเกิดขึ้น ดังนั้น “จงใจ” ตามมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงเป็นเพียงการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรู้หรือไม่ว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว โดยเพียงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรู้สำนึกในการกระทำก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อมุ่งประสงค์ต่อประโยชน์ที่มีชอบ หรือมุ่งประสงค์เพื่อเตรียมการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ หรือเพื่อปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริตต่อหน้าที่

ในการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นนอกจากพิจารณาหลักเกณฑ์อักษรแล้ว หากไม่มีความชัดเจนก็ต้องพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย ซึ่งพิจารณาได้จากเหตุผลในการออกกฎหมาย เช่น ก่อนออกกฎหมายนั้นมีปัญหาหรือข้อบกพร่องอย่างไรอันเป็นเหตุให้ต้องออกกฎหมายนั้นเพื่อแก้ไข ปัญหา ซึ่งจะทำให้ทราบเจตนารมณ์หรือเจตนาของผู้ออกกฎหมายได้^{๑๐}

เมื่อพิจารณาจากคำปรารภของรัฐธรรมนูญ พบว่าได้ระบุว่า มุ่งหมายที่จะสร้างระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขึ้นมาเพื่อสร้างความโปร่งใสในการใช้อำนาจ อันจะนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง อีกทั้งเมื่อพิจารณาตามหลักการตีความโดยอาศัยเหตุที่มีการแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ก่อนออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับนั้นเป็นเครื่องมือช่วยตีความแล้ว จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติหมวดว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเป็นเอกเทศ ทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในประเทศไทยไม่มีประสิทธิภาพ สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้เพิ่มหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขึ้นเป็นหมวดใหม่ในรัฐธรรมนูญปัจจุบันซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในรัฐธรรมนูญไทยทั้ง ๑๕ ฉบับที่ผ่านมา ประกอบกับหากพิจารณาในด้านโครงสร้างของกฎหมาย พบว่า มาตรา ๒๕๕ อยู่ในหมวด ๑๐ ซึ่งเป็นเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวมาแล้ว

ดังนั้น การที่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการปฏิรูปการเมือง โดยมาตรการหนึ่งที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเมือง คือการสร้าง ความโปร่งใสในทางการเมือง โดยการสร้างระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขึ้นมา เพราะฉะนั้น การตีความมาตรา ๒๕๕ ต้องพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และพิจารณาดำแหน่งที่ตั้งของมาตรา ๒๕๕ ที่อยู่ในหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้วยเหตุดังกล่าว คำว่า “จงใจ” ในมาตรา ๒๕๕ จึงต้องประกอบด้วยความรู้ถึงการมีอยู่ของทรัพย์สินนั้น และมีเจตนาพิเศษในการปกปิดหรือไม่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน

^{๑๐} อรุณ ภาณุพงศ์, “การตีความกฎหมาย” อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๖ หน้า ๕๕๕

ในเรื่องการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้เป็นบทบัญญัติใหม่ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่เดิมซึ่งแม้จะมีกฎหมายต่าง ๆ เพื่อปราบปรามการทุจริต โดยให้ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต่าง ๆ อันรวมถึงนักการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (คณะกรรมการ ป.ป.ป.) ในขณะที่รับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง แต่กระบวนการดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้เท่าที่ควร เพราะไม่มีบทบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้มีโอกาสตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีการแจ้งไว้ในวันแต่มีกรรณการร้องเรียนบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวก่อนและ (คณะกรรมการ ป.ป.ป.) ได้วินิจฉัยเบื้องต้นว่า ข้อกล่าวหาไม่มูล จึงจะเปิดบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าวได้ ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้มีการหลีกเลี่ยงโดยยื่นบัญชีผิดจากความเป็นจริง เช่น ยื่นบัญชีทรัพย์สินมากกว่าความเป็นจริงโดยมีทรัพย์สินในขณะที่ดำรงตำแหน่งเพียง ๑ ล้านบาท แต่ยื่นบัญชีว่าตนมีทรัพย์สิน ๒๐๐ ล้านบาท เมื่อพ้นจากตำแหน่งจึงยื่นบัญชีว่ามีทรัพย์สิน ๒๐๑ ล้านบาท ซึ่งทำให้ตามหลักฐานที่ปรากฏไม่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเลย ทั้งที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ๒๐๐ ล้านบาท ด้วยเหตุดังกล่าวจึงให้มีการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตั้งแต่ในขั้นต้น และกำหนดสภาพบังคับว่า หากบุคคลผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยมีการกระทำเหล่านั้นด้วยความจงใจ บุคคลนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ต้องยื่นบัญชี ฯ หรือนับแต่วันตรวจพบว่ามีกรรณการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และมีการตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งหากภายหลังพบว่า มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติก็จะได้ตรวจสอบได้ อันเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ใช้ควบคุมการใช้อำนาจรัฐเพื่อป้องกันมิให้มีการทุจริตคอร์รัปชัน และมาตรการดังกล่าวนี้จึงเป็นมาตรการที่ไม่ต้องอาศัยเจตนาหรือการกระทำที่เป็นพิเศษของผู้ที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ประการใด คือ เพียงแต่รู้ว่าตนมีทรัพย์สินหรือหนี้สิน และรู้ว่าเป็นสิ่งที่ตนเองต้องกรอกข้อความเหล่านั้นลงไปบัญชีก็เพียงพอแล้ว

ดังนั้น คำว่า “จงใจ” ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๑ มาตรา ๓๔ ก็คือผู้กระทำรู้สำนึกในการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือรู้สำนึกในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบโดยผู้สำนึกในการกระทำของตนซึ่งในกรณีนี้มีได้ต้องการลักษณะพิเศษเช่นทำให้เกิดความเสียหายเหมือนอย่างกรณีกฎหมายลักษณะละเมิด เพราะไม่มีข้อความเช่นนั้นในบทบัญญัติของกฎหมาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การที่เพียงแต่รู้และไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือยื่นไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือปกปิดข้อเท็จจริงโดยไม่จำเป็นต้องประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล ก็เป็นการจงใจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ แล้ว เนื่องจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ นั้น ต้องการให้ผู้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่มีอยู่อันเป็นการแสดงความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินขณะที่ยื่นบัญชี ๑ เท่านั้น ในขณะที่เข้ารับตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ทั้งนี้เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของบุคคลดังกล่าว หรือทำให้เกิดความโปร่งใส ซึ่งเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยมิได้คำนึงว่าการยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นจะทำให้ผู้ยื่นบัญชี ๑ ได้รับประโยชน์หรือไม่

อย่างไรก็ตาม แม้คำว่า “จงใจ” ไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษ หรือมุ่งประสงค์เป็นพิเศษ ตามที่ได้ให้ความหมายมาแล้วก็ตาม แต่การใช้คำว่า “จงใจ” นำหน้าข้อความว่า “ยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ย่อมมีความหมายว่า รัฐธรรมนูญประสงค์เห็นว่า ผู้ยื่นบัญชี ๑ ต้องรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควร และจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดเจน หรือปราศจากข้อสงสัยอันสมควรมาแสดง ในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดเจน หรือยังเป็นที่ยังสงสัยอยู่ จึงไม่ควรวินิจฉัยให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยเฉพาะการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นี้ ผู้กระทำต้องรู้ชัดแจ้งถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินและหนี้สิน ตลอดจนต้องรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ตนเองต้องกรอกลงในรายการบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาและจากพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้นเป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ถูกร้องรู้ข้อเท็จจริงว่าตนเป็นหนี้และต้องรับผิดชอบหนี้ค่าประกันแล้ว เนื่องจากมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่

๖๖๓/๒๕๓๕ ที่พิพากษาให้ตนเป็นลูกหนี้ร่วมกับบริษัท นิวส์เน็ตเวอร์ค ฯ และผู้ค้ำประกันรายอื่นอีก ๓ ราย และได้ถูกบังคับคดีตามคำสั่งศาล ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีจากศาลแพ่งได้ทำการยึดทรัพย์สินของตนด้วยแล้ว เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ โดยผู้ถูกร้องรู้ถึงการเป็นหนี้ดังกล่าวตั้งแต่ก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ และภายหลังนางสุรีย์ สติรชวาล คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ได้ร้องขอขจัดทรัพย์สินต่อศาลแพ่ง โดยอ้างว่าทรัพย์สินบางส่วนเป็นสินส่วนตัวของตน จึงขอให้ถอนการยึด และบางส่วนเป็นสินสมรส จึงขอถอนส่วนในเงินที่จะได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าว เนื่องจากมิได้รู้เห็นหรือเกี่ยวข้อง จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการอ้างของผู้ร้อง ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง พยานหลักฐานที่อ้าง และคำเบิกความของทั้งสองฝ่ายฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องรู้อย่างแน่ชัดว่าตนเป็นหนี้ตามคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งต้องมีการชำระแต่ไม่กรอกกลงไปในบัญชีหนี้สินเพราะต้องการเจรจาต่อรองและอาจไม่ต้องชำระหนี้หากลูกหนี้ชั้นต้นหรือผู้ค้ำประกันรายอื่นชำระหนี้ให้ไป และก็มีความเป็นไปได้ที่อาจมีบุคคลอื่นชำระหนี้ให้ เนื่องจากทั้งบริษัทลูกหนี้ กรรมการบริษัท และผู้ค้ำประกัน ซึ่งถูกฟ้องต่างเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ ผู้ที่ถูกฟ้องทั้งห้าคน คือ บริษัท นิวส์เน็ตเวอร์ค ฯ จำเลยที่ ๑ (ลูกหนี้ชั้นต้น) นายอภิชัย ศักดิ์ชลลธร จำเลยที่ ๒ กรรมการบริษัท ฯ และเป็นผู้ถือหุ้น มีหุ้นจำนวน ๓๐,๐๐๐ หุ้น เป็นเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท นางกุลศิริ หรือภิกุลศิริ ศรีมาก จำเลยที่ ๓ กรรมการบริษัท ฯ และเป็นผู้ถือหุ้นจำนวน ๖๐,๐๐๐ หุ้น เป็นเงินจำนวน ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท นายพิเชษฐ สติรชวาล (ผู้ถูกร้อง) จำเลยที่ ๔ ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันมีคู่สมรส คือ นางสุรีย์ สติรชวาล เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ กล่าวคือ ถือหุ้น ๑๐๐,๐๐๐ หุ้น เป็นเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และนางประภา วิริยประไพกิจ จำเลยที่ ๕ ผู้ค้ำประกันถือหุ้น ๕๐,๐๐๐ หุ้น เป็นเงินจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในบริษัท ฯ^{๑๑}

หากผู้ถูกร้องอ้างว่าตนเองไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดในเรื่องการกรอกบัญชีหนี้สินนั้น ก็มีข้อเท็จจริงบางประการที่อาจหักล้างข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องได้ กล่าวคือ มีข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องน่าจะเข้าใจได้ถูกต้องว่าตนต้องระบุนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ในบัญชี ฯ ดังนี้

ในเอกสารที่ผู้ถูกร้อง อ้างถึง คือ เอกสาร ล. ๑ ที่เป็นการถอดเทปคำบรรยาย เรื่อง วิธีการปฏิบัติการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งบรรยายโดยนายโอภาส

^{๑๑} หนังสือรับรองรายการจดทะเบียนนิติบุคคล ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ซึ่งมีรายชื่อผู้ถือหุ้นในวันประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๓๒ เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด

อรุณินท์ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. และนายก้านรงค์ จันทิก เลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผู้ถูกร้องอ้างส่งในวันออกนั่งพิจารณาคดีนี้ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๖ ในหน้า ๑๐ - ๑๑ ซึ่งมีข้อความว่า “ตอนนี้เงินประกันละ ค่าประกันสมมุติว่าท่านไปค่าประกันไว้ ประกันหนี้สินไว้ ประกันเงินกู้ไว้กับบุคคลอื่น ถามว่าเงินที่ค่าประกันเอามาใส่ในช่องหนี้สินหรือเปล่า ตอบว่าไม่ต้องใส่ เพราะในขณะนั้นท่านยังไม่เป็นหนี้ เพราะหนี้ของการประกันนั้นมันยังไม่เกิด มันจะเกิดต่อเมื่อกรณีที่ท่านถูกบังคับให้ชดใช้แทนลูกหนี้ หรือเป็นหนี้ร่วมกันไป”

จากเอกสารซึ่งผู้ถูกร้องได้ส่งศาลดังกล่าว แสดงว่าผู้ถูกร้องได้รับรู้แล้วว่าต้องกรอกรายการหนี้ค่าประกันที่ถูกบังคับคดีลงไปรายการบัญชีหนี้สิน เพราะตนถูกบังคับคดีแล้ว

นอกจากนั้น หลังจากที่ผู้ถูกร้องได้แจ้งรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในครั้งที่ ๘ และสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือขอให้ชี้แจงเกี่ยวกับการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือชี้แจงไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ โดยสำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับหนังสือในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ นั้น หนังสือดังกล่าวระบุในรายการที่ ๓ ว่า “หนี้ธนาคารอินโดซูเอช จำนวน ๔๘,๕๘๗,๑๒๘.๒๔ บาท นั้น ข้าพเจ้าขอชี้แจงเป็นรายการดังนี้

๑. ข้าพเจ้าเป็นลูกหนี้ร่วม ไม่ทราบจำนวนหนี้ที่แท้จริงว่าทางธนาคารอินโดซูเอชได้ไปบังคับเอากับลูกหนี้รายอื่นเป็นจำนวนเงินเท่าใด ประการหนึ่ง

๒. ธนาคารอินโดซูเอช ได้ฟ้องบังคับคดีที่จะยึดบ้านที่ข้าพเจ้าพักอาศัยอยู่ซึ่งขณะนี้ข้าพเจ้าก็ยังทำการร้องขอตีทรัพย์สิน โดยขอความเป็นธรรมจากศาลอยู่ ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะแจ้งทรัพย์สินได้ เพราะจะมีผลกระทบในการต่อสู้คดีในชั้นศาล

๓. ข้าพเจ้าได้ให้ผู้จัดการและทนายความของข้าพเจ้าทำการต่อรอง เพื่อจะชำระหนี้ในส่วนของข้าพเจ้า ซึ่งคาดว่าจะสามารถเจรจาในส่วนที่ข้าพเจ้าค่าประกันอยู่”

สำหรับข้อต่อสู้ที่ว่า หนี้ค่าประกันยังเป็นจำนวนไม่แน่นอนและมีการชำระหนี้โดยลูกหนี้คนอื่นไปแล้วบางส่วนอันทำให้ไม่สามารถแจ้งได้ว่าตนเป็นหนี้จำนวนเท่าใดลงไปบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน อันเป็นการแสดงว่าตนมิได้ตั้งใจในการไม่กรอกรายการบัญชี ฯ ดังกล่าวและหากกรอกจำนวนเงินที่เข้าใจว่าเป็นหนี้ลงไปโดยไม่ถูกต้องอาจเป็นการกรอกข้อความอันเป็นเท็จนั้นไม่สามารถรับฟังได้ เนื่องจากหากผู้ถูกร้องเข้าใจว่ามีหนี้และยังเป็นหนี้อยู่จำนวนเท่าใดก็ควรกรอกจำนวนนั้นลงไป แม้อ้อมมามีการชำระหนี้อันทำให้ตัวเลขจำนวนยอดหนี้เปลี่ยนแปลงไปก็ไม่เป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และผู้ถูกร้องสามารถชี้แจงได้ และการที่อ้างว่าเนื่องจากมีลูกหนี้หลายคนจึงเป็นจำนวนไม่แน่นอนนั้นไม่อาจอ้างได้ เพราะการที่บุคคลใด

เป็นลูกหนี้ร่วมบุคคลนั้นอาจถูกเรียกให้รับผิดชอบหนี้โดยสิ้นเชิงเพียงคนเดียวได้ เนื่องจากเจ้าหนี้สามารถเรียกให้ลูกหนี้ร่วมคนใดคนหนึ่งซึ่งรวมทั้งผู้ถูกร้องให้ชำระหนี้ได้ทั้งจำนวน ผู้ถูกร้องจึงต้องมีความรับผิดชอบในหนี้ทั้งจำนวนที่ร่วมกันตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ นั้น

ส่วนข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่าไม่สามารถแจ้งยอดหนี้สินได้เพราะกำลังให้ทนายเจรจาต่อรองเพื่อชำระหนี้อยู่หากระบุไปจะทำให้ไม่สามารถต่อรองได้นั้น ก็ไม่เกี่ยวกัน เนื่องจากการกรอกบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่ทำให้มีผลกระทบต่อกรเจรจาในเรื่องหนี้ เพราะเจ้าหนี้ไม่อาจรู้หรือไม่รู้ก็ได้ว่าตนระบุว่าเป็นหนี้จำนวนเท่าใดและเป็นหนี้บุคคลใดบ้าง แม้จะกรอกจำนวนหนี้ไว้ตามความเป็นจริงก็สามารถดำเนินการเจรจาต่อรองจำนวนเงินที่จะชำระต่อเจ้าหนี้ได้

ถึงแม้จะอ้างว่าตนไม่แน่ใจในเรื่องหนี้ที่ต้องระบุในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เพราะหนี้ค้ำประกันยังไม่แน่นอนและคำชี้แจงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชัดเจนเพียงพอแต่การที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้เรียกให้ไปชี้แจงหลังจากการยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๘ แล้ว และการที่ผู้ถูกร้องก็ได้กรอกข้อความที่เป็นหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ เพราะประสงค์จะไม่ให้ฝ่ายเจ้าหนี้ล่วงรู้เพื่อจะได้ใช้เจรจาต่อรองในการชำระหนี้ นั้น การที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้เรียกให้ไปชี้แจงหลังจากการยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๘ และได้มีการชี้แจงต่างๆ นั้น เป็นการให้โอกาสแก่ผู้ถูกร้องที่จะชี้แจงและดำเนินการระบุจำนวนหนี้ต่างๆ ให้ถูกต้องได้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในครั้งต่อไป คือ ครั้งที่ ๙ ซึ่งในครั้งนี้อย่อมเห็นได้ชัดเจนว่าเมื่อมีหนี้ค้ำประกันที่ถูkbงคับชำระหนี้ก็ต้องระบุหรือกรอกลงในบัญชี ฯ แล้ว การที่ผู้ถูกร้องยังคงยืนยันไม่ยอมกรอกรายการหนี้ดังกล่าวที่มีจำนวนเงินที่เข้าใจว่าเป็นหนี้ (เช่น เงินต้น ๕ ล้านบาทพร้อมทั้งดอกเบี้ยที่ระบุไว้ในสัญญาและอาจหมายความว่า เป็นลูกหนี้ร่วมซึ่งอาจรับผิดชอบน้อยกว่าจำนวนเงินที่ระบุไว้ได้ หรืออาจกรอกว่าตนเป็นหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ แต่ยังมีกรอกรายการอยู่) ลงในบัญชี ฯ ในการยื่นครั้งที่ ๙ ก็เป็นการจงใจแล้วที่จะไม่ระบุว่าตนเป็นหนี้ตามสัญญาค้ำประกันที่ได้ถูกบังคับชำระหนี้แล้ว

การที่ผู้ถูกร้อง มิได้ระบุหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกิดจากการค้ำประกันลงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในครั้งที่ ๑ ถึงครั้งที่ ๘ นั้น สำหรับครั้งที่ ๑ ถึงครั้งที่ ๘ อาจมีข้อถกเถียงหรือข้อสงสัยได้ว่าผู้ถูกร้องอาจมิได้ตั้งใจปกปิดหรือยื่นบัญชี ฯ เท็จ แต่ในการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๙ นั้นย่อมเป็นที่เห็นได้ชัดเจนจากพยานหลักฐานต่างๆ ที่ปรากฏโดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดรายการหนี้สินที่เกิดจากการค้ำประกันตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๓/๒๕๓๕

ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า นายพิเชษฐ สติรชวาล ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๕ เป็นต้นไป

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ